

## TÁRSASÁGI HÍREK

KOPECZKY RITA – KRUPP JÓZSEF – SIMON LAJOS ZOLTÁN

### BESZÁMOLÓ A 2014–15. TANÉVI ÁBEL JENŐ ORSZÁGOS LATIN TANULMÁNYI VERSENYRŐL

Az Ókortudományi Társaság – az Emberi Erőforrások Minisztériuma támogatásával – a 2014/2015-ös tanévben is megrendezte, immár 51. alkalommal, országos, Ábel Jenőről elnevezett latin tanulmányi versenyt. A Minisztérium versenyünket a Nemzeti Tehetség Program keretében, az Emberi Erőforrás Támogatáskezelőn keresztül, az NTP-TV-14-A-0006 sz. pályázat révén támogatta.

A versenyről készült beszámoló előtt ezen a helyen emlékezünk meg róla, hogy az Arpinói Nemzetközi Cicero-verseny hazai válogatóján örvendetes módon számos kitűnő fordítás született. Még örvendetesebb, hogy a Németh László Gimnázium növendéke, Bánfay Ágota tanítványa, Frivaldszky Lőrinc az arpinói versenyen különdíjban részesült. A nagyszerű eredményhez mind a versenyzőnek, mind fölkészítő tanárának szívből gratulálunk. Biztató visszaigazolása az Ábel Jenő Országos Latin Tanulmányi Versenynek, hogy akik korábban – netán több ízben is – részt vettek rajta, a válogatón is jól szerepeltek.

Márpedig a versenyzőknek korántsem könnyű szöveggel (Cicero a retorikát tanulmányozó Aristoteléssről, *De inventione* II. 6–7) kellett megbirkózniuk. A szöveg nehézségét fokozta, hogy az átlagos fordítási feladatoknál megszokott, összefüggő elbeszélésnél Cicero elméleti fejtegetése jóval kevesebb fogódzót nyújtott az alaktanban és a mondatban kevésbé biztos versenyzőknek. A mondatlemezésben és a szótárazásban való gyakorlottság hiánya jól mérhető volt az utolsó mondaton: *Nam fuit tempore eodem, quo Aristoteles, magnus et nobilis rhetor Isocrates; cuius ipsius quam constet esse artem non invenimus.* A második tagmondat szerkezete nem egy esetben még azokon is kifogott, akik máskülönben egészen magas pontszámot értek el, olyannyira, hogy találgatásokba voltak kénytelenek bocsátkozni: „akinek magának a művészete – kétségtelenül – az, amit mi nem kapunk meg”; „mint ismeretes, még nem jöttünk rá, vajon ő maga rendelkezik-e művekkel”; „éppen az ő tehetségességét, ami szilárd meggyőződése volt, nem fedezzük fel”; „nem jövünk rá, kinek maradhat fenn a tudása”, stb.

Föltétlenül meg kell említenünk, hogy az élboly és a versenyzők – sajnos – többségének fölkészültsége között a különbség aggasztóan nagynek mutatkozott. Sokan ugyanis nemcsak egy-egy mondat, hanem olykor az egész szöveg értelmét illetően is csak a találgatásra hagyatkozhattak, s ez nem is mindig írható pusztán a szöveg nehézségének a rovására. Csak néhány példa: *alii alio ex fonte praeceptores dicendi emanaverunt*; „egyik is, másik is a szónoklás tanítóinak kútjából eredt”; „*veteres scriptores artis*”: „tapasztalt költőmesterek”; *ut ceteros et se ipsum per se cognosceremus*: „hogyan hátsók és mi magunk együtt tanuljunk”.

A teljes arpinói magyar csapat kiutazását az Emberi Erőforrások Minisztériuma NTP-TV-14-B-0001sz. pályázata tette lehetővé.

(A versennyel kapcsolatos további információk az [abeljeno.elte.hu/arpino](http://abeljeno.elte.hu/arpino) oldalon találhatóak.)

Az Ábel Jenő Országos Latin Tanulmányi Verseny 2015. február 6-i első, iskolai fordulóján 33 vidéki és 17 budapesti, azaz összesen 50 iskola 552 diákja versenyzett: 320-an a *minores* (Budapestről 174, vidékről 146) és 232-en a *maiores* (Budapestről 100, vidékről 132) kategóriában. A *maiores* kategória tételének címe „Vergilius munkamódszeréről”, a *minores* pedig „Ha két remete találkozik” volt. Az iskolákból 217 dolgozatot küldtek be, ebből 79-et a *maiores* (Budapestről 41, vidékről 38), 138-at a *minores* (Budapestről 75, vidékről 63) kategóriában. A döntő fordulóra 44 (26 vidéki és 18 budapesti) iskolából hívtunk be összesen 182 főt, a *maiores* kategóriában 79 (Budapestről 41, vidékről 38), a *minores* kategóriában 103 főt (Budapestről 50, vidékről 53), akik közül a megjelent 70 *maior*, 95 *minor* versenyző április 11-én az ELTE BTK-n mérhette össze tudását.

A *maiores* kategória tételének címe „Amikor még nem voltak helyszínelők”, a *minores* pedig „A lófarok és a rómaiak” volt. A két forduló tételei honlapunkon, a <http://abeljeno.elte.hu/> címen megtalálhatóak.

A következőkben bemutatjuk a versenyünkön elkövetett jellegzetes fordítási hibákat, általánosabb körű nehézségeket, a döntő fordulóra koncentrálna, hiszen az első forduló tételeinek buktatóit a tanár kollégák versenyzőik dolgozatait javítva már megismerhették.

A *maiores* kategória döntőjén örvendetesen kevés hiba adódott félreolvasásból vagy félreszótárazásból. A szótár címszavainak alapos áttanulmányozása terén azonban akadtak hiányosságok. A nyilvánvalóan 'ugyanis' értelemben álló *enim* fordítását többek a „mindenesetre” szóval próbálták megoldani, noha a szövegből kiviláglott, hogy a harmadik mondat magyarázatot fűz az azt megelőzőhöz, a „mindenesetre” pedig leginkább csak megterheli a mondatfűzést. Meglepőbb ennél, hogy több versenyző is akadt, aki a cselekmény kiindulópontjául szolgáló mozzanatot, az új asszony feleségül vételét nem tudta megfejteni, mert a szótárban a *novus* szónál nem maradt meg az első jelentésnél, hanem tovább kutakodva bonyolultabbá tette a narratívát azáltal, hogy nem egyszerűen *új*, hanem *szokatlan* asszony „került a házhoz”. A *vulnus* fordítása során pedig az fordult elő, hogy a szótárban feltüntetett 'repedés [képé]' metaforikus használatot alkalmazták egy konkrét *vulnus* esetében. Így jött létre két-három olyan fordítás, melyben a kardot nem egy sebbe, hanem egy repedésbe szúrva találták meg a holttest felfedezői. Hasonló számban akadtak olyan dolgozatok, melyekben a megszólított bírálkhoz intézett *cogitate* igealakot ('gondoljátok meg!') a *cogitatus* adverbiumának vélték – tehették ezt annál is inkább, mert a szótár külön lemmát szentel ennek a határozószónak –, s úgy értelmezték: 'megfontoltan'. Így persze szétesett a mondat, elveszítvén központi elemét, a főmondati állítmányt. Az ige- neves szerkezetek közül többeknek gondot okozott a *pariete cruentato* ablativus absolutusi voltának felismerése. Néhány versenyző a *dicitur caecus* kezdetű mondatban a passzív állítmányt úgy fordította, mintha aktív volna, így a nominativus cum infinitivo értelmét nem sikerült megfejteniük, s az „azt mondja a vak” magyar kifejezést alkották meg. A legtöbb sikertelenség kétségtelenül a következő mondatához kapcsolódik: *caecitatis miserae solacium est habere aliquam rem videntium* („a boldogtalan vakság vigasza az, ha bírják a látók valamely dolgát”). Bár a mondatához lábjegyzetet fűztünk, sok diáknak reménytelenül nehéznek bizonyult a *videntium* participium értelmezése. (Két példa a számos félrefordítás közül: „valamilyen módon látni ezt a tárgyat”, „az érzékelésnek valami más módját birtokolhatja”). Ahogy a korábbi években is, most is akadtak versenyzők, akik nem figyeltek eléggé az elmesélt történet koherenciájára. Így az egyik magyarázás azt a képtelen jelenetet is tartalmazta, hogy „a vak ifjú nézegette a kardját”. Az apró stilisztikai csúszások közül figyelemre méltó a *iudices* „Bíró urak!”-kal való fordítása, ami inkább a magyar népmesék hangulatát idézi. Végigtekintve a dolgozatokon megállapíthatjuk, hogy az élmezőny és a többi versenyző teljesítménye között meglepően széles szakadék figyelhető meg. Örvendetes módon idén is akadt néhány olyan fordítás, mely szinte hibátlannak mondható.

A *minores* kategóriájában születtek csaknem hibátlan dolgozatok is, de úgy tűnik, a szöveg szinte minden versenyző számára tartogatott egy-két gonosz csapdát. Az első mondat menetét megszakító, *uttal* felvezetett mellékmondat számos diákot megzavart. Az egyszerű, hasonlító jelentésű *ut* kötőszó fordításaként előfordult az *ut* szinte minden használata, sőt olyan versenyző is akadt szép számmal, aki egyszerűen *etnek* olvasta („és ő maga is már sok tapasztalatot szerzett”). A fő problémát azonban az jelentette, hogy sokan nem ismerték fel a közbeszúrt mellékmondat előtti és utáni félmondat összefüggését, és nem sikerült a két félből szerves egészet kovácsolniuk. Szintén visszatérő hiba volt ugyanebben a mondatban az *imparnak* és dativusi vonzatának félreértelmezése („az egész római hadsereg különböző volt”, „az összes római hadsereg között páratlan volt”, „különb volt a rómaiak minden hadseregénél”). A dativusi vonzatok az *admovit* esetében is gondot okoztak: sokan vagy felcserélték a szereplőket („a gyenge lovat egy erős katonához vezette”), vagy szó szerinti és így magyartalan fordítást adtak („a sovány lónak izmos katonát vezetett”). A *pugna* kontextusidegen fordítása („ökölharcra hívták”, „ökölvívást követeltek”) nyilvánvalóan a fordítási rutin hiányával magyarázható. Ugyanide sorolható a *natura* jelentésével kapcsolatos bizonytalanság („a római hadseregek születése”). Szintén a rutintalanság magyarázhatja a szövegen végigvonuló *universus* 3 melléknévvel kapcsolatos értelmezési nehézségeket („ha a világegyetemben egy harcos küzdene a vágyaival”, „szakítsd le a világ lovainak farkát”, „a világmindenséggel egy csatában akartok küzdeni”). Ezzel szemben inkább figyelmenlenségre, az önellentörzés hiányára utalnak azok a hibák, amelyek esetében a versenyző lecsapott a tő első szótári előfordulására, és

nem gondolkodott tovább – ilyen volt pl. az *equus* nemének eltévesztése („két kancát a katonák szeme láttára magához húzott”). Ismét tapasztalható volt az élő újlatin lexikai ismeretek beszűrődése is, főleg a *misit* esetében („az erős lóhoz odadob egy vékony férfit”). Az *in conspectum militum* kifejezés esetében nem segített a lábjegyzet, így a versenyzők a szótárra és saját józan eszközre voltak utalva. Volt, aki vette az akadályt, volt, aki némiképp körülményesen, de közelítőleg helyesen adta vissza a jelentést („a katonák látókörébe”), mások a *conspectus 3*-ból indultak ki („tekintélyes katonák között”), vagy épp supinumra gyanakodtak („hogyan pillantásuk meg őket”). Ezúttal sem maradtak el a kultúrtörténeti háttérismeretek hiányosságaira visszavezethető hibák: így egyesek a Quintus *praenomen* is lefordították („Ötödik Sertorius”; sőt „V. Sertorius”), annak ellenére, hogy a bevezetőben találkozhattak a név teljes alakjával. Ugyanide sorolható a *militis eius barbari* félreértése, szintén a bevezetőben elrejtett rávezető információk dacára: sokan nem tudták elképzelni, hogyan kerülne a barbárok egy római hadvezér seregébe, ezért aztán megpróbálták átvitt értelemben magyarázni a melléknevet („tudatlan”, „műveletlen”, „kegyetlen”), vagy éppen őket tették meg ellenségnek. Örvendetes volt viszont a politikailag korrekt megfogalmazások megjelenése néhány dolgozatban („nem római származású katonái”).

A versenyen mindegyik, helyezést elért vagy kiemelt dicséretben részesülő tanuló az elismerő oklevél mellé könyvjutalmat is kapott, ily módon összesen 77 főt díjazhattunk. A könyvjutalmakat idén 14 kiadó nagylelkű felajánlása biztosította. A következő kiadóknak rójuk itt le a hálás köszönetünket versenyünk lelkes és rendszeres támogatásáért: a Tinta, a Balassi, az Akadémiai, a Kairosz, a L'Harmattan, az Argumentum, a Gondolat, a Kalligram, a Holnap, az Atlantisz, a Scolar, a Mundus, a Lexika és a Szent István Társulat. Ezenkívül az Ókor című folyóirat szerkesztője s kiadója, a Gondolat, a két kategória első három helyezettjének és tanáruknak egyéves előfizetést ajánlott fel. Köszönetünket nyilvánítjuk Szóke Ágnesnek, aki magánszemélyként nyújtott könyvtámogatást.

Továbbá a Magyar Nemzeti Múzeum főigazgatója, Csorba László a két kategória első 20 helyezettjének egy-egy tiszteletjegyet ajánlott fel, amely egy diák és egy szülő ingyenes belépésére jogosít fel, és amelyet az év végéig lehet a díjazottaknak felhasználniuk.

Végezetül szeretnénk köszönetet mondani minden latintanárnak és versenyző diáknak áldozatos munkájukért, az iskolák igazgatóinak a latinoktatás támogatásáért, a verseny szervezőbizottságának a sikeres lebonyolításért. Versenyünk pénzügyeinek és pályázati teendőinek intézéséért továbbá köszönet jár Adamik Bélának, az adminisztrációs feladatok lelkiismeretes ellátásáért és a honlap működtetéséért Nemes Juliának.

Összegzőképpen megállapíthatjuk, hogy versenyünk több évtizedes hagyományaihoz méltó módon zajlott le, és remélhetőleg fontos szerepet tud betölteni a középiskolai latinoktatás fennmaradásában, amely egyedül képviseli az ókori kultúrát és nyelveket a középfokú oktatásban, és így döntő szerepet játszik a magyar ókortudomány utánpótlásának biztosításában.

Az Emberi Erőforrások Minisztériuma és az Ókortudományi Társaság  
Ábel Jenő Latin Tanulmányi Versenyének végeredménye  
2014/2015. tanév

*Maiors kategória*

- |                |                                                                                                                                                  |
|----------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| I. helyezett   | <i>Perosa Sandra</i> , a budapesti Veres Péter Gimnázium növendéke, tanára: Hőnich Orsolya, igazgató: Papp György                                |
| II. helyezett  | <i>Csigó Ábel</i> , a soproni Berzsényi Dániel Evangélikus Gimnázium növendéke, tanára: Jakabné Csizmazia Eszter, igazgató: Tölly Balázs         |
| III. helyezett | <i>Ehreth Réka</i> , a budapesti ELTE Radnóti Miklós Gyakorló Gimnázium növendéke, tanára: Nagy Piroska, igazgató: dr. Molnár Katalin            |
| 4. helyezett:  | <i>Majoros Gabriella</i> , a budapesti Baár-Madas Református Gimnázium növendéke, tanára: Marton Ágota, igazgató: Tombor László                  |
| 5. helyezett:  | <i>Gera Anna</i> , a szigetszentmiklósi Batthyány Kázmér Gimnázium növendéke, tanára: Nagy Judit és Virág Barnabás, igazgató: Kissné Hegedűs Éva |

6. helyezett: *Gloviczki Ráhel*, a váci Piarista Gimnázium növendéke, tanára: Pálfi Remig, igazgató: Futó Béla Sch. P.
7. helyezett: *Kiss Nándor*, a budapesti II. Rákóczi Ferenc Gimnázium növendéke, tanára: Jármí Viktória, igazgató: Magócs Éva
8. helyezett: *Szilágyi Hanna*, a budapesti Budai Ciszterci Szent Imre Gimnázium növendéke, tanára: Kudari Enikő, igazgató: Barlay Bence
9. helyezett: *Kullai Ádám*, a budapesti ELTE Radnóti Miklós Gyakorló Gimnázium növendéke, tanára: Nagy Piroska, igazgató: dr. Molnár Katalin
10. helyezett: *Debreceni Luca*, a budapesti Eötvös József Gimnázium növendéke, tanára: Imre Flóra, igazgató: Moss László
11. helyezett: *Szemán Réka*, a debreceni Svetits Katolikus Gimnázium növendéke, tanára: Géczy M. Erzsébet, igazgató: Bártfay Katalin
12. helyezett: *Dobos Rozália*, a budapesti Németh László Gimnázium növendéke, tanára: Juhász Sarolta, igazgató: Varga Attila
13. helyezett: *Németh Flóra*, a budapesti Fazekas Mihály Gyakorló Gimnázium növendéke, tanára: Péli Ágota, igazgató: Hámori Veronika
14. helyezett: *Vágási Veronika*, a budapesti Budai Ciszterci Szent Imre Gimnázium növendéke, tanára: Paksy Nóra, igazgató: Barlay Bence
15. helyezett: *Szathury Bálint*, a budapesti Piarista Gimnázium növendéke, tanára: Koós Levente, igazgató: Urbán József Sch. P.
16. helyezett: *Losonci Blanka*, a budapesti Balassi Bálint Nyolcévfolyamos Gimnázium növendéke, tanára: dr. Kiss Gáborné, igazgató: Farkas György
17. helyezett: *Tankó Zita*, a budapesti Budapesti Egyetemi Katolikus Gimnázium növendéke, tanára: Gilyén Mátyás, igazgató: Endrédi Józsefné
18. helyezett: *Kubicek Ferenc*, a soproni Szent Orsolya Római Katolikus Gimnázium növendéke, tanára: Sztróckay Adél, igazgató: dr. Kovács András
19. helyezett: *Kóczyás Veronika*, a budapesti Budai Ciszterci Szent Imre Gimnázium növendéke, tanára: Kudari Enikő, igazgató: Barlay Bence
20. helyezett: *Kecskés Csoma*, a budapesti Eötvös József Gimnázium növendéke, tanára: Imre Flóra, igazgató: Moss László

#### Kiemelt dicséretben részesült

- Oszlács Enikő* a budapesti Baár-Madas Református Gimnázium növendéke, tanára: Marton Ágota
- Czakó Emese* a budapesti Budai Ciszterci Szent Imre Gimnázium növendéke, tanára: Paksy Nóra
- Kiss Máté* a debreceni Medgyessy Ferenc Gimnázium növendéke, tanára: Kocsis Márta
- Somjai Eszter* a győri Kazinczy Ferenc Gimnázium növendéke, tanára: Schnur Mátyás
- Balatonai Szilárd* a budapesti Piarista Gimnázium növendéke, tanára: Koós Levente
- Hoffer Dóra* a budapesti Budapest Fasori Evangélikus Gimnázium növendéke, tanára: Calligaris-Horváth Erika
- Székely Kadosa Koppány* a debreceni Tóth Árpád Gimnázium növendéke, tanára: Biczóné Porcsin Judit
- Szirt Viktória* a budapesti Patrona Hungariae Gimnázium növendéke, tanára: Gazdag Gemma
- Kerti Anna Emese* a váci Piarista Gimnázium növendéke, tanára: Pálfi Remig
- Szajbély Anna* a budapesti Fazekas Mihály Gyakorló Gimnázium növendéke, tanára: Péli Ágota
- Vadon Bernadett* a budapesti Budai Ciszterci Szent Imre Gimnázium növendéke, tanára: Paksy Nóra
- Papp Bertalan Péter* a pannonhalmi Bencés Gimnázium növendéke, tanára: Csertán Judit
- Jakab Kornél Bálint* a tatai Református Gimnázium növendéke, tanára: dr. Horváth Zsoltné
- Varga Eszter* a szigetszentmiklósi Batthyány Kázmér Gimnázium növendéke, tanára: Nagy Judit, Virág Barnabás

- Edöcs Johanna* a budapesti Budapest Fasori Evangélikus Gimnázium növendéke, tanára: Calligaris-Horváth Erika  
*Matus Mercédesz Berky Eszter* a székesfehérvári Garay János Gimnázium növendéke, tanára: Tóttós Gábor  
a székesfehérvári Ciszterci Szent István Gimnázium növendéke, tanára: Berta Annamária

Dicséretben részesült

- Szlovicsák Béla* a pannonhalmi Bencés Gimnázium növendéke, tanára: Csertán Judit  
*Varga Luca* a budapesti Budai Ciszterci Szent Imre Gimnázium növendéke, tanára: Kudari Enikő  
*Kocsár Carlo Benedek* a debreceni Csokonai Vitéz Mihály Gimnázium növendéke, tanára: Molnárné Kocska Judit  
*Pálúr Judit* a budapesti Baár-Madas Református Gimnázium növendéke, tanára: Marton Ágota Flóra  
*Balla Júlia* a szigetszentmiklósi Batthyány Kázmér Gimnázium növendéke, tanára: Nagy Judit  
*Závoti Olivér* a budapesti Veres Péter Gimnázium növendéke, tanára: Hőnich Orsolya  
*Tüzes Ágoston* a budapesti Budapest Fasori Evangélikus Gimnázium növendéke, tanára: Calligaris-Horváth Erika  
*Boa Patrik* a soproni Berzsenyi Dániel Evangélikus Gimnázium növendéke, tanára: Jakabné Csizmazia Eszter  
*Sirák Márton* a székesfehérvári Ciszterci Szent István Gimnázium növendéke, tanára: Berta Annamária  
*Lovasi Nikolett* a debreceni Medgyessy Ferenc Gimnázium növendéke, tanára: Kocsis Márta  
*Dávid Debóra* az orosházi Táncsics Mihály Gimnázium növendéke, tanára: Mikulás Rolandné  
*Nossack Hanna* a budapesti Balassi Bálint Nyolcévolyamos Gimnázium növendéke, tanára: Faragó Ildikó  
*Facsó Benedek* a budapesti Veres Péter Gimnázium növendéke, tanára: Hőnich Orsolya

#### *Minores kategória*

- I. helyezett *Tűz Boglárka*, a budapesti ELTE Apáczai Csere János Gyakorló Gimnázium növendéke, tanára: Jankovics László, igazgató: Munkácsy László  
II. helyezett *Avramucz Tamás*, a kecskeméti Piarista Gimnázium növendéke, tanára: Acél Zsolt Sch. P., igazgató: Nagy Attila Sch. P.  
III. helyezett *Kovordányi Anna*, a budapesti Budapest Fasori Evangélikus Gimnázium növendéke, tanára: Calligaris-Horváth Erika, igazgató: Hajdó Ákos  
4. helyezett: *Szilvágyi Lilla*, a budapesti Budapest Fasori Evangélikus Gimnázium növendéke, tanára: Calligaris-Horváth Erika, igazgató: Hajdó Ákos  
5. helyezett: *Dáné Bernadett*, a budapesti Budapest Fasori Evangélikus Gimnázium növendéke, tanára: Calligaris-Horváth Erika, igazgató: Hajdó Ákos  
6. helyezett: *Máté Csaba*, a budapesti Piarista Gimnázium növendéke, tanára: Koós Levente, igazgató: Urbán József Sch. P.  
7. helyezett: *Szikora Luca*, a szentendrei Ferences Gimnázium növendéke, tanára: Zeke Szilárd, igazgató: P. Frész Timóteus  
8. helyezett: *Orbán Emese*, a budapesti Budapest Fasori Evangélikus Gimnázium növendéke, tanára: Calligaris-Horváth Erika, igazgató: Hajdó Ákos  
9. helyezett: *Tóth Brigitta*, a hódmezővásárhelyi Bethlen Gábor Református Gimnázium növendéke, tanára: dr. Czeglédi Sándor, igazgató: Kádár Péter  
10. helyezett: *Schell Réka*, a budapesti Budai Ciszterci Szent Imre Gimnázium növendéke, tanára: Gáll Zsófia, igazgató: Barlay Bence

11. helyezett: *Pete Miklós*, a debreceni Svetits Katolikus Gimnázium növendéke, tanára: Géczy M. Erzsébet, igazgató: Bártfay M. Zsuzsanna
12. helyezett: *Seress Iván*, a budapesti ELTE Apáczai Csere János Gyakorlógimnázium növendéke tanára: Jankovics László, igazgató: Munkácsy László
13. helyezett: *Balázs Beatrix*, a budapesti Városmajori Gimnázium növendéke, tanára: Zaránd Kinga, igazgató: Szebedy Tas
14. helyezett: *Kiss Tamara*, a soproni Berzsenyi Dániel Evangélikus Gimnázium növendéke, tanára: Jakabné Csizmazia Eszter, igazgató: Tölli Balázs
15. helyezett: *Malczanek Orsolya*, a budapesti Patrona Hungariae Gimnázium növendéke, tanára: Csermely M. Irén, igazgató: Rubovszky Rita
16. helyezett: *Grósz Anna*, a győri Kazinczy Ferenc Gimnázium növendéke, tanára: Csonka István, igazgató: Németh Tibor
17. helyezett: *Endrédy Balázs*, a budapesti Budai Ciszterci Szent Imre Gimnázium növendéke, tanára: Gáll Zsófia, igazgató: Barlay Bence
18. helyezett: *Dénes Laura*, a budapesti Budapesti Egyetemi Katolikus Gimnázium növendéke, tanára: Devich Dénes, igazgató: Endrédi Józsefné
19. helyezett: *Hollókői Stefánia*, a szentendrei Református Gimnázium növendéke, tanára: dr. Török Márta, igazgató: Földi János
20. helyezett: *Tirol Zsófia*, a szentendrei Református Gimnázium növendéke, tanára: dr. Török Márta, igazgató: Földi János

#### Kiemelt dicséretben részesült

- Köröshegyi Benedek* a budapesti Piarista Gimnázium növendéke, tanára: Koós Levente
- Velkey Vince* a budapesti Piarista Gimnázium növendéke, tanára: Koós Levente
- Végh Zsófia* a budapesti Budapest Fasori Evangélikus Gimnázium növendéke, tanára: Calligaris-Horváth Erika
- Fodor Bertalan* a budapesti Balassi Bálint Nyolcévolyamos Gimnázium növendéke, tanára: Kaszab László
- Léta Noémi* a budapesti Patrona Hungariae Gimnázium növendéke, tanára: Csermely M. Irén
- Szász Keve* a váci Piarista Gimnázium növendéke, tanára: Király Bálint
- Dobó Sára Borbála* a szentendrei Református Gimnázium növendéke, tanára: dr. Török Márta
- Budaházy Csenge* a szigetszentmiklósi Batthyány Kázmér Gimnázium növendéke, tanára: Virág Barnabás
- Szénási Dóra* a szentendrei Református Gimnázium növendéke, tanára: dr. Török Márta
- Tóth Imola Anna* a budapesti Budai Ciszterci Szent Imre Gimnázium növendéke, tanára: Paksy Nóra
- Kollár Dorottya* a budapesti Városmajori Gimnázium növendéke, tanára: Zaránd Kinga
- Solti Sára* a gödöllői Török Ignác Gimnázium növendéke, tanára: Vargáné Balogh Katalin
- Módi Sára Orsolya* a budapesti Németh László Gimnázium növendéke, tanára: Juhász Sarolta
- Pigler Donát* a budapesti Piarista Gimnázium növendéke, tanára: Koós Levente
- Frank Tamás* a budapesti Budai Ciszterci Szent Imre Gimnázium növendéke, tanára: Illyés Erika
- Frank Ágoston* a soproni Berzsenyi Dániel Evangélikus Gimnázium növendéke, tanára: Jakabné Csizmazia Eszter
- Czékmán Flóra* a székesfehérvári Ciszterci Szent István Gimnázium növendéke, tanára: Berta Annamária
- Mátyási Klaudia* a szigetszentmiklósi Batthyány Kázmér Gimnázium növendéke, tanára: Virág Barnabás
- Rákos Réka* a debreceni Svetits Katolikus Gimnázium növendéke, tanára: Géczy M. Erzsébet
- Bihari Máté* a budapesti Budai Ciszterci Szent Imre Gimnázium növendéke, tanára: Illyés Erika

Dicséretben részesült

- Granc Klára* a szigetszentmiklósi Batthyány Kázmér Gimnázium növendéke, tanára: Virág Barnabás
- Kalabay László* a budapesti Budai Ciszterci Szent Imre Gimnázium növendéke, tanára: Kudari Enikő
- Jancovics Janka* a budapesti Budapest Fasori Evangélikus Gimnázium növendéke, tanára: Tasnádi Zsuzsanna
- Gurabi Anna* a budapesti Budapest Fasori Evangélikus Gimnázium növendéke, tanára: Tasnádi Zsuzsanna
- Török Emma* a szentendrei Református Gimnázium növendéke, tanára: dr. Török Márta
- Énekés Dávid* a szekszárdi Garay János Gimnázium növendéke, tanára: dr. Gesztesi Enikő
- Dorotovics Zsuzsanna* a makói József Attila Gimnázium növendéke, tanára: Palotás György
- Peitl Berta* a soproni Szent Orsolya Római Katolikus Gimnázium növendéke, tanára: Sztróky Adél
- Tar Péter* a debreceni Tóth Árpád Gimnázium növendéke, tanára: Burai Erzsébet
- Szilágyi Margaréta* a budapesti Patrona Hungariae Gimnázium növendéke, tanára: Gazdag Gemma
- Katona Szibilla* a hódmezővásárhelyi Bethlen Gábor Református Gimnázium növendéke, tanára: dr. Czeglédi Sándor
- Léta Jolán* a budapesti Patrona Hungariae Gimnázium növendéke, tanára: Csermely M. Irén
- Tóth Johanna Eszter* a szentendrei Református Gimnázium növendéke, tanára: dr. Török Márta
- Jalsovszky Janka* a budapesti Városmajori Gimnázium növendéke, tanára: Zaránd Kinga
- Aladics Réka* a pécsi Ciszterci Rend Nagy Lajos Gimnáziuma növendéke, tanára: László Levente
- Laczó Brigitta* a budapesti Patrona Hungariae Gimnázium növendéke, tanára: Gazdag Gemma
- Földváry Levente* a váci Piarista Gimnázium növendéke, tanára: Király Bálint
- Varga Sára* a soproni Berzsenyi Dániel Evangélikus Gimnázium növendéke, tanára: Jakabné Csizmazia Eszter
- Nyull Fanni* a budapesti II. Rákóczi Ferenc Gimnázium növendéke, tanára: Kukucskané Szalontai Erika
- Kovács Kinga* a budapesti Városmajori Gimnázium növendéke, tanára: Zaránd Kinga





JUHÁSZ ERIKA

## BESZÁMOLÓ A MAGYAR BIZANTINOLÓGIAI TÁRSASÁG 2014/2015. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL

A Magyar Bizantinológiai Társaság 2014 második félévében közreműködött az Eötvös József Collegiumban megrendezett *Byzanz und das Abendland III.* nemzetközi konferencia (november 24–28.) megszervezésében. Bár a konferencia francia (*Gallica*) és olasz nyelvű (*Italica*) szekcióiban is több bizantinológiai tárgyú előadás hangzott el, mindemellett a Bizánc történetével, utóéletével, valamint a görög források papirologiai, paleográfiai, kodikológiai szempontú vizsgálatával kapcsolatos kutatások bemutatására többnyire a *Graeca* szekció keretében (november 25–27-én) került sor. A konferencián, melyet több könyvbemutató is színesített, az alábbi előadásokat hallgathatta meg az érdeklődő közönség.

2014. november 24.

Egedi-Kovács Emese: *Au carrefour de diverses cultures : le roman de Barlaam et Joasaph dans le manuscrit d'Iviron (N° 463)*

Palágyi Tivadar: « *Car croi en Dieu si feras bien !* » *Polémique religieuse dans l'Expeditio Persica de Georges de Piside (VII<sup>e</sup> siècle) et dans l'Eracle de Gautier d'Arras (XII<sup>e</sup> siècle)*

2014. november 25.

Carolina Cupane: *La visita di Partonopeu a Constantinopoli. Un modello di ricezione letteraria?*

Romina Luzi: *Les romans paléologues : à la charnière de plusieurs traditions*

Ellen Söderblom Saarela: *La fonction de Byzance dans le roman français du XII<sup>e</sup> siècle*

Zuzana Černáková: *The Metamorphoses of the Representation of Byzantine General Tatikios in Hagiography and Epic of Twelfth-century France*

Szegedi Eszter: *La fortuna di Procopio di Cesarea nella librettistica italiana del Sei e Settecento*

Renzo Tosi: *Riprese di proverbi classici nei romanzi bizantini*

Peter Schreiner: *Geschichte und Geschichten aus dem Osten. Die frühe westliche Geschichtsschreibung und Byzanz* (plenáris előadás)

Francesco D'Aiuto: *Byzantine Inscriptions from Rome: A Reconsideration*

Filippo Ronconi: *L'influence des contrastes entre le patriarcat de Constantinople et les papes sur la composition de la Bibliothèque de Photius. Remarques préliminaires*

Hermann Harrauer: *Gefesselt von Amuletten* (plenáris előadás)

John Tolan: *Graeculus dixit: Byzantium as Intermediary between Islam and Latin Europe?*

Nicolas Drocourt: *Quelques aspects relatifs au milieu naturel dans les relations diplomatiques entre Byzance et l'Occident chrétien (VIII<sup>e</sup>-XII<sup>e</sup> s.)*

*Könyvbemutató:* Jacqueline de Romilly – Monique Trédé: *Az ógörög nyelv szelleme.* Typotex, Budapest 2014.  
Ford.: Vargyas Brigitta; szerk.: Horváth László.

2014. november 26.

Nakos Konstantinos: Η επικαιρότητα του Βυζαντίου

Solti Dóra E.: Η εικόνα του Βυζαντίου στην σύγχρονη λογοτεχνία του 20ου αιώνα: Τα μυθιστορήματα με θέμα την εγκατάσταση των Ούγγρων στο Λεκανοπέδιο των Καρπαθίων

Sofia Chatzigiannaki: Ο αντικατοπτρισμός της κοινωνικής θέσης της γυναίκας στη νεοελληνική λογοτεχνία του 19ου αιώνα

- L. Delbó Katalin: Το μοτίβο της γριάς στα βυζαντινά μυθιστορήματα  
 Mayer Gyula: *Zur Sprache des Archimedes*  
 Mészáros Tamás: *Once upon a Time in the East: Moravcsik vs. Darkó*  
 Srdan Pirivatrić: *Byzantine-Hungarian Relations in 1162–1167 and the Deposition of Serbian Grand Župan Desa*  
 Tóth Iván: *Investigations into Kritobulos' Idea of History*  
 Christian Gastgeber: *Chronicon Paschale: Ein Codex unicus und lauter Probleme*  
 Fabian Schulz: *Die Tuskulanischen Fragmente und ihr Wert für die Rekonstruktion des Malalas-Texts*  
 Juhász Erika: *Olympiaden in der Osterchronik*  
 Sergei Mariev: *John of Antioch and John Malalas: Limits and Advantages of the 'Open Text' Approach*  
 Martin Hurbanic: *A Neglected Note to the Naval Defense of Constantinople during the Avar Siege: the Position of Skafokaraboi in the Golden Horn*  
 Vratislav Zervan: *Biblische Typologie in der Christlichen Topographie und in Chronicon Paschale*

Könyvbemutató: Juhász Erika (szerk.): *Byzanz und das Abendland II. Studia Byzantino-Occidentalia*. Eötvös József Collegium, Budapest 2014.

2014. november 27.

- Vlastimil Drbal: *Die byzantinischen Pilgerstätten im Nahen Osten aus der Sicht der Theorien der heiligen Orte von Mircea Eliade und Victor Turner: „Zentrum der Welt“ vs. „The Center out There“*  
 Bojana Pavlović: „Λαλοῦσα φωνή“ von Nikephoros Gregoras – *Rhomäische Geschichte und ihre Entstehung*  
 Andrea Cuomo: *Byzanz und das Morgenland. Sprachliche Begegnungen mit den Osmanen in der Paläologenzeit*  
 Ekler Péter: *Oratio de Sacramento Eucharistiae. Epistola ad Graecos. (Greek and Byzantine Authors and Augustinus Moravus Olomucensis)*

A konferencia záró ülészakán a korábbi évek gyakorlatának megfelelően magyar és külföldi egyetemi hallgatók számoltak be saját kutatásaikról idegen nyelven:

- Giulia Rossetto: *Der Corpus der physikalischen Abhandlungen des Aristoteles in den Codex Vind. Phil. gr. 100: einige Überlegungen*  
 Rózsa Márton: *The Informal Networks of the Byzantine Government and Society in the Early Komnenian Period: the Case of John Melidones*  
 Szikora Patrícia: *An Interpretation of Similes in Corippus' Poem In laudem Iustini*  
 Szegvári Zoltán: *A Byzantine Rotulus about Exorcism. The Supplementum Graecum 116 of the Austrian National Library*  
 Kovács István: *Teaching Rhetoric in the Palaiologos Era*  
 Ivan Lábaj: *The 2nd Dialogue of Sambucus' De imitatione Ciceroniana*  
 Marek Šibal: *Miscellanea Philologica et Grammatica in the Manuscript Vind. Phil. Gr. 172 from the Collection of Johannes Sambucus*  
 Tóthné Mihálykó Ágnes: *Christ and Charon: the PGM P 13 in Context*

Az elhangzott előadások szerkesztett változata idegen nyelvű konferenciakötetben jelenik meg. A konferenciával párhuzamosan Paolo Odorico, a párizsi Centre d'Études Byzantines, Néo-helléniques et Sud-est Européennes (EHESS) igazgatója tömbösített szemináriumot tartott a Bollók János Klasszika-filológia műhely tagjainak *Introduction into Byzantinology* címmel.

2015 első félévében a Társaság havi rendszerességgel tartott felolvasóüléseket neves hazai és külföldi előadók részvételével.

2015. február 16.

Mark Janse (Ghent University; All Souls College, Oxford): *The Survival of Cappadocian Greek. Language, Religion and Identity in Ottoman Cappadocia and Beyond*

2015. március 2.

Bálint Csanád (MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont): *A nagyszentmiklósi kincs és Bizánc*

2015. május 5.

Anastasia Maravela (Universitetet i Oslo): *"School texts" from Western Theban Monasteries: Classical Culture and Education in Late Antique Monastic Settings in Egypt*

2015. május 26.

S. E. Dimitris Yannakakis (Görögország magyarországi nagykövete): *Aspects of Identity in the Byzantine Empire*

2015. június 8.

Hermann Harrauer (nyugalmazott professzor: Universität Wien; Papyrussammlung der Österreichischen Nationalbibliothek): *Austern als Luxuspeise in Papyri*

A Társaság 2015. február 23-án tisztújító közgyűlést tartott. Az újonnan megválasztott Elnökség tagjai: elnök: Bálint Csanád; titkár: Juhász Erika; elnökségi tagok: Farkas Zoltán, Horváth László, Mészáros Tamás, Nakos Konstantinos, Solti Dóra, Takács Miklós, Zsupán Edina.



GÁBOR DÁVID

## BESZÁMOLÓ A SEC COLLEGIUM HUNGARICUM X. ORSZÁGOS KONFERENCIÁJÁRÓL

(Szeged, 2015. május 20–21.)

2015. május 20–21-én a Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán a Klasszika-Filológia és Neolatin Tanszék szervezésében immár tizedik alkalommal került megrendezésre a SEC Collegium Hungaricum országos diákkonferenciája. A jubileumi alkalmat a Kar dékánja, Prof. Dr. Szajbély Mihály nyitotta meg. A konferenciát Dr. Ritoók Zsigmond professor emeritus (ELTE), a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja is megtisztelte jelenlétével, s a bölcsészettudomány mai állására reflektálva a megértésről és értelmezésről mint a társadalom működéséhez nélkülözhetetlen folyamatokról beszélt. Varga Ákos a Bölcsészettudományi Kar HÖK-elnöke köszöntőjében üdvösnök nevezte a hasonló kezdeményezéseket, és jövőbeli támogatásáról biztosította a konferenciát.

Az első nap Dr. Kasza Péter elnöklésével egy szekciót hallgathattunk meg öt előadóval: Vámos Violetta a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Tres Montis tagintézményének képviselőjében Vörösmarty *Zalán futása* című eposza szerelmi szálának antik előzményeiről tartott előadást, különös tekintettel Ovidius *Metamorphoses*ének eddig nem tárgyalt lehetséges hatására. Horváth Balázs, az Eötvös Collegium Bollók János Officinájának tagja az Árpád-kori zágrábi egyházmegye *sacramentarium*ainak regensburgi kapcsolatát feltáró kutatásáról számolt be. Gábor Dávid (PPKE) Petőfi *Jövendölés* és *A helység kalapácsa* című költeményeinek horatiusi előzményeiről, motívumainak megjelenéséről, illetve azok használatáról beszélt előadásában. Czeti István (EC) egy Guarino által Mátyásról megörökített anekdota kapcsán fejtegette az idézett, antik orvostudományi-fiziognómiai elképzelésekből átöröklődött vélekedés lehetséges forrásait *Mire utalhatott Mátyás király?* című előadásában. A nap zárásaként Rédey János (EC) Agyich István *Saeculum*ának antik előzményeiről tartott előadást.

A második napon két szekcióban szintén öt-öt előadót hallgathattunk. A délelőtti, Dr. Pataki Elvira által vezetett előadás-sorozat Kapi Péter a Szegedi Tudományegyetem Officina Försteriana műhelyének képviselőjében kezdte. Előadásában Pomponius Mela *De Chorographia* című munkájának keltezésével kapcsolatos problémákat ismertetett. Ezután Kassai Gyöngyi (EC) az *Aeneis* IV. énekének Dryden-féle angol fordításáról, különösen a *shame* és a *fame* motívum szerepéről számolt be, s hívta fel a figyelmet a hangsúlyok tudatos áthelyezésére. Őt követte Mórén Judit (PPKE), aki Poseidippos csodás gyógyulás-tematikájú ciklusát, a *Iamatikát* közelítette meg az az irónia eszközének tudatos alkalmazása felől. Nádai Ádám (SZTE) Pseudo-Aurelius Victor *Origo gentis Romanae* című művének stilometriai elemzéséről, annak eredményeiről, valamint ezen eljárás klasszikus szövegekre történő alkalmazhatóságáról beszélt. Kárpáti András Dániel (PPKE) *Poseidón „kék” haja?* címmel a görögök színérzékeléséről beszélt, egészen pontosan a *kyaneos* színnév közelebbi meghatározására, illetve a szó időbeli jelentésváltozásának felderítésére tett kísérletet.

A délutáni szekciót, amelyen az elnök Dr. Nagyillés János volt, Pártay Kata (EC) kezdte, aki az *Emberi fejlődés Euripidés Hiketidesében* címmel tartott előadásában számolt be eredményeiről, különös tekintettel a Thészeus kifejtette nézetnek a darabba való illeszkedéséről. Zsótér Szabolcs (SZTE) *Lukianos és a szkíták – a görög identitás kérdése a II. században* címmel beszélt a szerző szkíta tematikájú dialógusait felhasználva a *paideia* fogalmáról és identitásteremtő szerepéről, a görög polihisztor önmeghatározásáról, a szkítákkal kapcsolatos felfogások pozitív és negatív aspektusairól. Vincze Judit (EC) Achilleus Tatios regényének képleírásait, illetve azoknak a regény cselekményére gyakorolt szerepét, annak egyes elemeit hangsúlyozó hatását vizsgálta. Tuhári Attila (PPKE) Terentius *Hecyra* című komédiájának metatheatrális utalásairól, a látszat, valóság problematikájáról tartott előadást. Végül Harcz Klaudia (SZTE) az ovidiusi *Halieutica* szerzőségének

kérdését boncolgatta, a mű szókincsének és párhuzamainak vizsgálatával csatlakozva Filippo Capponi korábbi kutatásaihoz.

A konferenciát a szegedi Klasszika-Filológia és Neolatin Tanszék vezetője, Dr. Nagyillés János zárta, aki beszédében köszönetet mondott az előadóknak, valamint a találkozó zökkenőmentes lebonyolításáért felelős szervezőknek. Külön örömét fejezte ki a növekvő érdeklődés miatt, és kifejezte abbéli reményét, hogy a következő évi, a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen tartott esemény hasonló sikerrel zárul. A konferencia zárásaként Epiktétos gondolatával búcsúzott a résztvevőktől, amelyet a legjobban talán így foglalhatunk össze: *Quidquid agis, prudenter agas et respice finem.*

A hagyományokhoz híven az eseményen elhangzott előadások konferenciakötetben is megjelennek.